

Turvetuotantoalueiden jatkokäyttömuodot - kustannukset ja tuet

29.8.2023

Sisällysluettelo

	Sivu		Sivu
Aineiston tarkoitus	3	Poron ravintokasvien viljely	14
Vettämällä kohti ennallistamista	4	Terminaalialueet	15
Lintukosteikko	5–6	Virkistyskäyttö	16
Riista- ja lintupellot	7	Luonnonravintolammikot	17
Riistametsikkö	8	Kotieläintalous ja laidunmaat	18
Metsitys	9	Lähteet	19–26
Puiden lyhytkiertokasvatus	10	Aineiston tekijät	27
Kasvinviljely	11	Vastuuvapauslauseke	28
Aurinkovoima	12		
Tuulivoima	13		

Aineiston tarkoitus

- Tässä aineistossa on tietoa turvetuotantoalueiden jatkokäyttömuotojen perustamiskustannuksista ja tukimahdollisuuksista.
- Aineistossa esitetyt kustannukset ovat suuntaa-antavia, ja niissä arvioidaan lähinnä uuden maankäytön perustamisen kustannuksia. Lopullisiin kustannuksiin vaikuttavat monet tekijät, joita on esitelty aineistossa kunkin jatkokäyttömuodon kohdalla. Perehdy huolellisesti kohteesi ominaisuuksiin, valitse tarpeelliset toimenpiteet ja arvioi todelliset perustamiskustannukset sisällyttäen tarvittaessa työnjohdon. Kiinnitä huomiota myös vuotuisiin ylläpitokustannuksiin.
- Tuen myöntäminen riippuu muun muassa siitä, täyttääkö hakija ja kohde tuen ehdot. Tukiehdosta saat lisätietoja kunkin jatkokäyttömuodon kohdalla mainituilta tahoilta ja internet-sivuilta. Tukien ehdot voivat tietyissä tilanteissa olla tulkinnalliset, jolloin vasta tukihakemuksen käsittelyn yhteydessä ratkaistaan, myönnetäänkö tukea.
- Aineistossa esitetyjen tukimahdollisuuksien lisäksi säätiöillä ja yrityksillä on omia tukihakuja, joiden kautta voit hakea tukea jatkokäytön suunnitteluun ja/tai toteutukseen.
- Aineisto täydentää ELY-keskuksen Turvetuotantoalueet uuteen maankäyttöön – teemasivustoa.
- Aineisto on laadittu Tapio Oy:ssä kesällä 2023. Laadinnan on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö.

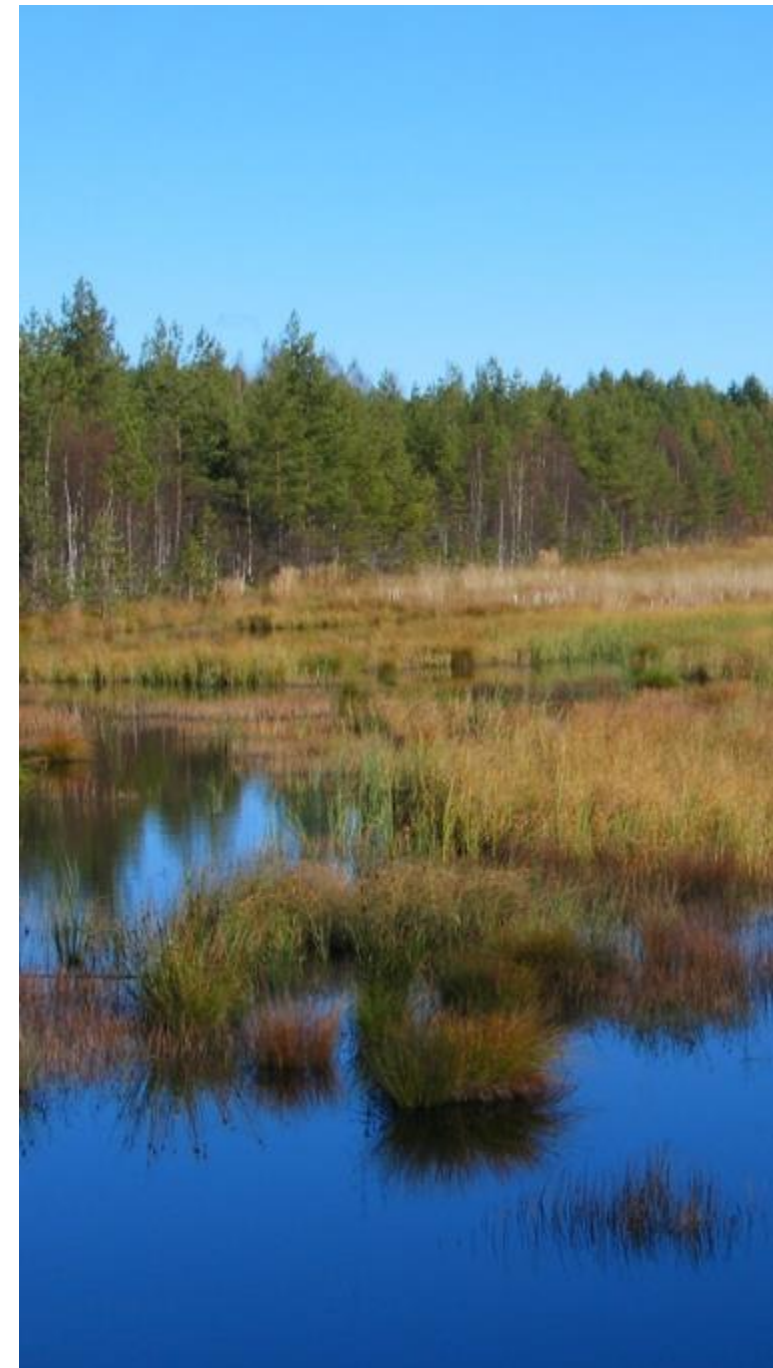
Vettämällä kohti ennallistumista

Perustamiskustannukset

- Vedenpinnan nostaminen maansiirtojen ja patojen avulla maksaa noin 500–1 000 €/hehtaari. Poikkeuksen muodostavat suuria massansiirtoja vaativat kohteet.
- Rahkasammalen siirtoistutukset maksavat 5 000–10 000 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) entisen turvetuotantoalueen vettämiseen voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.
- Maatalouden ei-tuotannollisten investointien tukea turvetuotannon lopettamisen jälkeen turvepelloksi muutetun alueen vettämiseen voivat hakea *viljelijät, rekisteröidyt yhdistykset ja vesioikeudelliset yhteisöt*. Tätä tukea voi saada vain alalle, joka on maataloustukien korvauskelpoista maatalousmaata ennen investoinnin toteuttamista. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>.

Lintukosteikko (1/2)

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia aiheutuu muun muassa maansiirrosta ja -kaivuusta, patojen ja penkereiden rakentamisesta sekä kasvien kylvämisestä tai istuttamisesta.
- Kustannuksiin vaikuttavat muun muassa kosteikon koko ja toteutustapa ja mahdollisten lintusaarten teko.
- Kustannukset ovat noin 1 000–5 000 €/hehtaari.

Lintukosteikko (2/2)

Tukimahdollisuudet

- Sotka-hankkeen tukea kosteikon suunnitteluun voivat hakea *maanomistajat ja yhdistykset*. Lisätietoja saat Suomen riistakeskuksesta sekä <https://kosteikko.fi/sotka-kosteikot>.
- Tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) kosteikon perustamiseen voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.
- Suomen Metsästäjäliiton tukea ensisijaisesti kosteikon perustamiseen ja kunnostukseen sekä jatkohoidon suunnitteluun voivat hakea *liiton piirit ja metsästysseurat*. Lisätietoja saat Suomen Metsästäjäliitosta sekä <https://metsastajaliitto.fi/seuroille/palvelut-seuroille/hae-rahoitusta>.
- Maatalouden ei-tuotannollisten investointien tukea kosteikon perustamiseen voivat hakea *viljelijät, rekisteröidyt yhdistykset ja vesioikeudelliset yhteisöt*. Tätä tukea voi saada, jos kosteikon yläpuolisella valuma-alueella on peltoa yli 10 % tai alue on maatalousalueen yhteydessä siten, että kosteikko rikastuttaa maatalousalueen monimuotoisuutta. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>.
- Ympäristösopimusta kosteikon hoitoon voivat hakea *viljelijät, rekisteröidyt yhdistykset ja vesioikeudelliset yhteisöt*. Tätä tukea voi saada alueelle, jossa valumavesien aiheuttama kuormitus on pääosin peräisin maataloudesta. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/kosteikkojen-hoitosopimus/>.
- Yleishyödyllisten investointien tukea kosteikon perustamiseen voivat hakea *muun muassa kunnat, osuuskunnat sekä sellaiset yhdistykset, jotka eivät ole oikeutettuja ei-tuotannollisten investointien tukeen*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta ja Leader-ryhmästä sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/>.

Riista- ja lintupelto

Perustamiskustannukset

- Alueen kunnostaminen kasvinviljelyyn sopivaksi edellyttää mahdollisesti pinnanmuotoilua, liekopuiden, kantojen ja kivien poistamista, ojituksen kunnostusta, lisäojitusta sekä kalkitusta. Lisäksi kustannuksia aiheutuu maanmuokkauksesta, siemenistä ja niiden kylvämisestä sekä mahdollisesti lannoituksesta ja kasvinsuojelusta.
- Kustannukset vaihtelevat muun muassa alueen ominaisuuksien ja kunnostustarpeen sekä viljeltävän kasvin mukaan. Kustannukset ovat toimenpiteistä riippuen noin 300–6 000 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Maataloustukia riista- ja lintupelloille voivat hakea *viljelijät*. Vain osa kasveista on tukikelpoisia maataloustuissa. Lisäksi alueen viljelykelpoisuus vuoden 2022 lopussa vaikuttaa siihen, mitä kasveja alueella voi viljellä maataloustukiin oikeuttavana. Lisäksi lintupeltojen on muun muassa oltava maataloustuissa korvauskelpoisia ja sijaittava lintupeltotoimenpiteen kohdentamisalueella. Lisätietoja saat kunnan maaseutuviranomaiselta sekä riistapelloista <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/> ja lintupelloista <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/>.
- Suomen Metsästäjäliiton tukea voivat hakea *metsästysseurat* luonnon monimuotoisuutta laajasti hyödyttävään riistapeltohankkeeseen osana laajempaa elinympäristökokonaisuutta. Tukea ei myönnetä sellaisten riistapeltojen viljelyyn, joihin on mahdollista saada kulut kattavaa valtion tukea. Lisätietoja saat Metsästäjäliitosta sekä <https://metsastajaliitto.fi/seuroille/palvelut-seuroille/hae-rahoitusta>.

Riistametsikkö

Perustamiskustannukset

- Kustannuksien suuruuteen vaikuttavat muun muassa ojien kunto, puutuhkalannoituksen tarve ja viljelymenetelmä. Alue voidaan viljellä istuttaen tai kylväen. Paikoin voidaan hyödyntää reunametsän siemennys, joka pienentää viljelykustannuksia. Taimet voidaan joutua suojaamaan ja merkitsemään kepeillä.
- Kustannukset ovat noin 900–1 500 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Metsitystukea voivat hakea pääasiassa *luonnolliset henkilöt, heidän muodostamansa yhteisöt ja yhteenliittymät sekä yhteismetsät*.
- Tukea voidaan myöntää entisille turvetuotantoalueille, jotka eivät ole maatalous- tai metsämaata. Tukea ei saa vähäpuustoiselle tai vähäarvoista puustoa kasvavalle kohteelle eikä ympäristö- ja luontoarvoiltaan merkittävälle alueelle.
- Lisätietoja saat Suomen metsäkeskuksesta sekä <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metsitystuki>.

Metsitys

Perustamiskustannukset

- Kustannuksien suuruuteen vaikuttavat muun muassa ojen kunto, puutuhkalannoituksen tarve, puulaji ja viljelymenetelmä. Alue voidaan viljellä istuttaen tai kylväen. Paikoin voidaan hyödyntää reunametsän siemennys, joka pienentää viljelykustannuksia. Taimet voidaan joutua suojaamaan ja merkitsemään kepeillä.
- Kustannukset ovat noin 900–1 500 €/hehtaari. Kustannukset ovat korkeammat istutettaessa tervalepän, hybridihaavan tai muiden harvoin käytettyjen puulajien taimia.

Tukimahdollisuudet

- Metsitystukea voivat hakea pääasiassa *luonnolliset henkilöt, heidän muodostamansa yhteisöt ja yhteenliittymät sekä yhteismetsät*.
- Tukea voidaan myöntää entisille turvetuotantoalueille, jotka eivät ole maatalous- tai metsämaata. Tukea ei saa vähäpuustoiselle tai vähäarvoista puustoa kasvavalle kohteelle eikä ympäristö- ja luontoarvoiltaan merkittävälle alueelle. Tukea voi hakea vuoden 2023 loppuun saakka.
- Lisätietoja saat Suomen metsäkeskuksesta sekä <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metsitystuki>.

Puiden lyhytkiertokasvatus

Perustamiskustannukset

- Alueen kunnostaminen pajun lyhytkiertoviljelyyn sopivaksi edellyttää mahdollisesti pinnanmuotoilua, liekopuiden, kantojen ja kivien poistamista, ojituksen kunnostusta, kalkitusta ja lannoitusta. Kustannukset kasvualustan valmistamisesta, pistokkaista ja istutustyöstä ovat noin 5 000 €/hehtaari.
- Hybridihaavan taimet ovat kalliimpia kuin kuusen tai koivun taimet. Kustannuksiin vaikuttavat ojien kunto, lannoituksen tarve, taimet ja istutustyö. Kustannukset ovat noin 2 000 €/hehtaari.
- Hieskoivun, harmaalepän ja tervalepän lyhytkiertokasvatuksessa hyödynnetään reunametsän siemennys tai siemenet kerätään itse, koska siemeniä ei ole myynnissä. Kustannuksiin vaikuttavat ojien kunto ja puutuhkalannoituksen tarve. Kustannukset ovat noin 900 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Maataloustukia voivat hakea *viljelijät* lyhytkiertoisten energiapuiden kasvatukseen, jos alue on ollut viljelykelpoisessa kunnossa vuoden 2022 lopussa. Tukikelpoisia ovat haapa, hybridihaapa, poppeli ja paju, jos niiden sadonkorjuun enimmäiskiertoaika on korkeintaan seitsemän vuotta. Lisätietoja saat kunnan maaseutuviranomaiselta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>.
- Tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) voivat hakea lyhytkiertoisten puiden kokeilukasvatukseen ja selvityksiin *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.

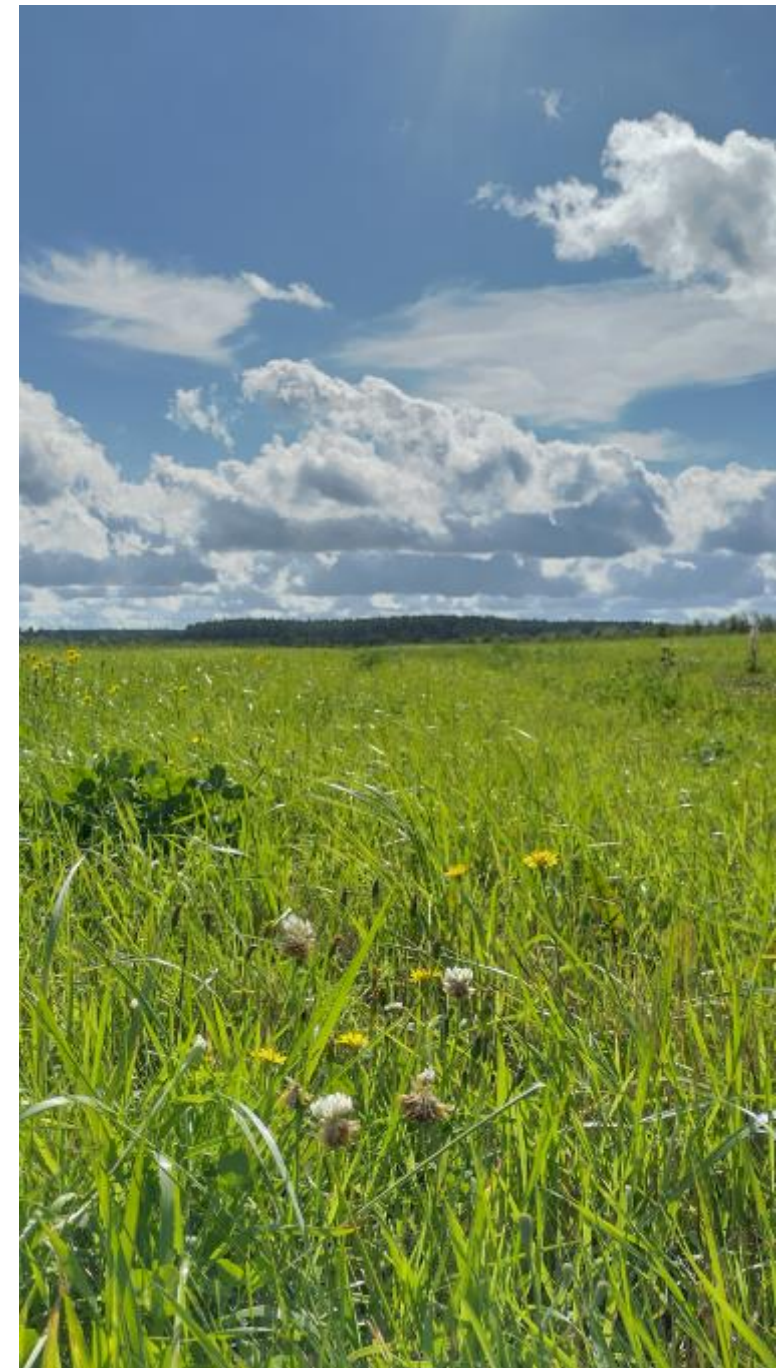
Kasvinviljely

Perustamiskustannukset

- Alueen kunnostaminen kasvinviljelyyn sopivaksi edellyttää mahdollisesti pinnanmuotoilua, liekopuiden, kantojen ja kivien poistamista, ojituksen kunnostusta, lisäojitusta sekä kalkitusta. Lisäksi kustannuksia aiheutuu maanmuokkauksesta, siemenistä ja niiden kylvämisestä tai taimista ja niiden istuttamisesta sekä mahdollisesti lannoituksesta ja kasvinsuojelusta.
- Kustannukset vaihtelevat muun muassa alueen ominaisuuksien ja kunnostustarpeen sekä viljeltävän kasvin mukaan. Kustannukset ovat toimenpiteistä riippuen noin 300–6 000 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Maataloustukia kasvinviljelyyn voivat hakea *viljelijät*. Vain osa kasveista on tukikelpoisia maataloustuissa. Lisäksi alueen viljelykelpoisuus vuoden 2022 lopussa vaikuttaa siihen, mitä kasveja alueella voi viljellä maataloustukiin oikeuttavana. Myös kosteaviljelyn alat voivat olla maatalousmaata, jos aloilla pystytään tekemään kosteaviljelyyn soveltuvien lajien edellyttämät viljelytoimet. Lisätietoja saat kunnan maaseutuviranomaiselta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>.
- Tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) esimerkiksi kuivikkeiden kosteikkoviljelyyn voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.
- Muiden kuin perinteisten viljelykasvien kokeiluluonteiseen viljelyyn saattaa olla mahdollista hakea tukea erilaisten hankkeiden kautta. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta.

Aurinkovoima

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia aiheutuu muun muassa maanrakennustöistä, paneeleista ja niiden perustuksista, kaapeloinnista, sähköasemasta ja suurjännitelinjoista.
- Esimerkiksi 50 MW:n aurinkovoimalan perustamiskustannukset ovat noin 25–50 miljoonaa €.

Tukimahdollisuudet

- Energiatukea aurinkosähköhankkeille voivat hakea *yhteisöt tai yritykset, jotka muun muassa eivät ole maatiloja eivätkä tuota kalastus- tai vesiviljelytuotteita*. Lisätietoja saat Business Finlandista sekä <https://www.businessfinland.fi/energiatuki>.
- Maatalouden investointitukea aurinkosähköinvestointiin voivat hakea *viljelijät, viljelijöiden yhteenliittymät tai yksityisoikeudelliset yhteisöt*. Investointi on tukikelpoinen vain siltä osin, kun energia käytetään maatalouden tuotantotoiminnassa. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/maatalouden-investointituet/>.
- Tukea oikeuden mukaisen siirtymän rahastosta (JTF) uusiutuvan energian tuotantoon liittyviin yleishyödyllisiin ja laajasti erilaisille alueille sovellettaviin selvityksiin voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.

Tuulivoima

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia aiheutuu muun muassa maanrakennustöistä, tuulivoimaloista ja niiden perustuksista sekä sähkösiirtolinjan rakentamisesta.
- Kustannus on noin 1,2–1,5 miljoonaa €/MW.

Tukimahdollisuudet

- Uusille suuren mittakaavan tuulivoimahankkeille ei ole investointitukia.
- Tukea oikeuden mukaisen siirtymän rahastosta (JTF) uusiutuvan energian tuotantoon liittyviin yleishyödyllisiin ja laajasti erilaisille alueille sovellettaviin selvityksiin voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.

Poron ravintokasvien viljely

Perustamiskustannukset

- Tupasvillan, järvikortteen ja raatteen kasvatusta porojen ravintokasveiksi on selvitetty hankkeessa, jossa koealueita ei kunnostettu ja kustannuksia muodostui vain kasvien siirtoistutuksista. Kustannukset vaihtelevat muun muassa kaivinkonetyön hinnan ja työn nopeuden mukaan. Kaivinkonetyön hinta on esimerkiksi 60–80 €/tunti.
- Jos poron ravintokasveina viljellään monivuotisia nurmikasveja, kuten timoteita ja puna-apilaa, alueen kunnostaminen kasvinviljelyyn sopivaksi saattaa edellyttää pinnanmuotoilua, liekopuiden, kantojen ja kivien poistamista, ojituksen kunnostusta, lisäojitusta sekä kalkitusta. Lisäksi kustannuksia aiheutuu maanmuokkauksesta, siemenistä ja niiden kylvämisestä sekä mahdollisesti lannoituksesta ja kasvinsuojelusta. Kustannukset vaihtelevat muun muassa alueen ominaisuuksien ja kunnostustarpeen sekä viljeltävän kasvin mukaan. Kustannukset ovat toimenpiteistä riippuen noin 300–6 000 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Maataloustukia kasvinviljelyyn voivat hakea *viljelijät*. Vain osa kasveista on tukikelpoisia maataloustuissa. Lisäksi alueen viljelykelpoisuus vuoden 2022 lopussa vaikuttaa siihen, mitä kasveja alueella voi viljellä maataloustukiin oikeuttavana. Myös kosteaviljelyn alat voivat olla maatalousmaata, jos aloilla pystytään tekemään kosteaviljelyyn soveltuvien lajien edellyttämät viljelytoimet. Lisätietoja saat kunnan maaseutuviranomaiselta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>.
- Muiden kuin perinteisten viljelykasvien kokeiluluonteiseen viljelyyn saattaa olla mahdollista hakea tukea erilaisten hankkeiden kautta. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta.

Terminaalialueet

Puun ja muiden biomassojen, maa-ainesten ja kierrätysmateriaalien käsittely- ja varastointialueet

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia aiheutuu mahdollisesti tieverkon kunnostamisesta, maapohjan kantavuuden parantamisesta, valumavesien keruun ja niiden käsittelyn rakenteista sekä sähkö- ja vesiverkoista.

Tukimahdollisuudet

- Alueen käyttötarkoitus ja se, minkä toimialan pk-yrityksestä on kyse, voi vaikuttaa siihen, onko yritystukea mahdollista saada. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>.

Virkistyskäyttö

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia muodostuu muun muassa laavuista, nuotiopaikoista, pitkospuista ja pysäköintialueista.

Tukimahdollisuudet

- Yleishyödyllisten investointien tukea voivat hakea *muun muassa kunnat, yhdistykset, järjestöt ja osuuskunnat*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta ja Leader-ryhmästä sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/>.
- Tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) voivat hakea *muun muassa kunnat, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://rakennerahastot.fi/toiminta-alueilla>.
- Yritystukea voivat hakea *pk-yritykset*. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta sekä <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>.

Luonnonravintolammikot kalojen kasvattamiseen

Perustamiskustannukset

- Kustannuksia aiheutuu muun muassa maansiirrosta ja –kaivuusta sekä patojen ja penkereiden rakentamisesta.
- Kustannukset ovat samansuuntaiset kuin perustettaessa lintukosteikkoja.

Tukimahdollisuudet

- Tukea luonnonravintolammikon perustamiseen *yritysten* saattaa olla mahdollista saada. Lisätietoja saat alueellisesta ELY-keskuksesta ja Kalaleader-ryhmästä sekä <https://merijakalatalous.fi/uusi-ohjelmakausi-2/tuen-hakeminen/>.

Kotieläintalous ja laidunmaat

Perustamiskustannukset

- Alueen kunnostaminen laidunmaaksi sopivaksi saattaa edellyttää pinnanmuotoilua, liekopuiden, kantojen ja kivien poistamista, ojituksen kunnostusta, lisäoitusta sekä kalkitusta. Lisäksi kustannuksia aiheutuu maanmuokkauksesta, siemenistä ja niiden kylvämisestä, alueen aitaamisesta sekä mahdollisesti lannoituksesta ja kasvinsuojelusta.
- Kustannukset vaihtelevat muun muassa alueen ominaisuuksien ja kunnostustarpeen, viljeltävän kasvin sekä aitatolppien määrän ja laadun mukaan. Kustannukset ovat noin 500–6 000 €/hehtaari.

Tukimahdollisuudet

- Maataloustukia kasvinviljelyyn voivat hakea *viljelijät*. Vain osa kasveista on tukikelpoisia maataloustuissa. Lisäksi alueen viljelykelpoisuus vuoden 2022 lopussa vaikuttaa siihen, mitä kasveja alueella voi viljellä maataloustukiin oikeuttavana. Myös kosteaviljelyn alat voivat olla maatalousmaata, jos aloilla pystytään tekemään kosteaviljelyyn soveltuvien lajien edellyttämät viljelytoimet. Lisätietoja saat kunnan maaseutuviranomaiselta sekä <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>.

Lähteet

Vettämällä kohti ennallistamista

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990/> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Helkimo, J. 2023. Erityisasiantuntija. Ympäristöministeriö. Sähköposti 16.6.2023.

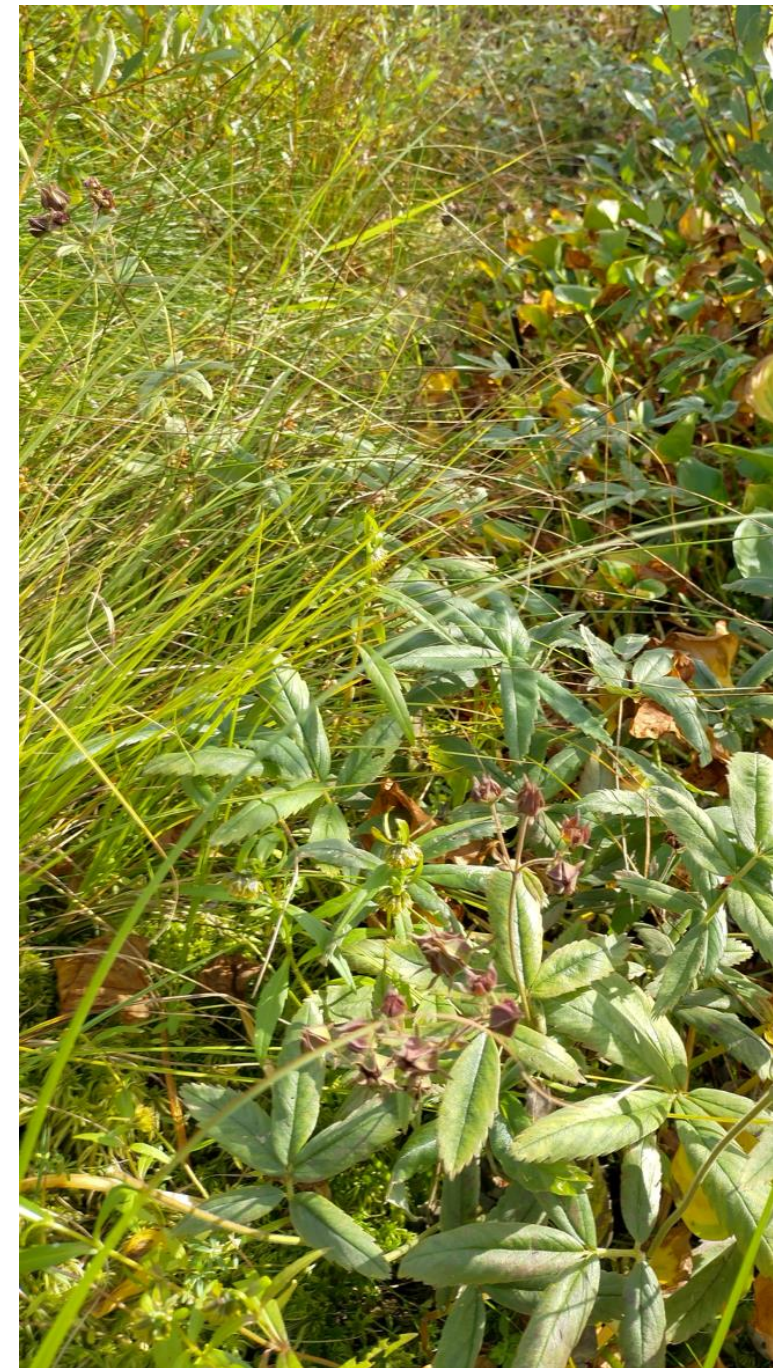
Ruokavirasto. 2023. Ei-tuotannolliset investoinnit. Verkkosivu. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>

Schulman, A. 2023. Neuvotteleva virkamies. Maa- ja metsätalousministeriö. Sähköposti 4.7.2023.

Silvan, N., Aro, L., Jylhä, P., Matila, A., Ramstadius, U., Ronkainen, T., Räsänen, A., Silvenius, F., Tolvanen, A. & Wall, A. 2023. Turvetuotannosta poistuvien alueiden maankäyttömuodot ja niiden ympäristö- ja talousvaikutukset. Käsikirjoitus.

STT. 2023. Rahoitusta haettavissa Pohjois-Suomen entisten turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi). Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/rahoitusta-haettavissa-pohjois-suomen-entisten-turvetuotantoalueiden-ennallistamiseen-ja-jalkikayttoon-pohjois-pohjanmaa-kainuu-lappi?publisherId=69817869&releaseId=69974193>

Yrjänä, T. & Alho, P. 2023. Ennallistaminen ja sen jälkikäyttö. PowerPoint-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/JTF_ennallistaminen_ja_jalkikaytto_Timo_Yrjana.pdf

Lähteet

Lintukosteikko

Alhainen, M. 2023. Erikoissuunnittelija, projektipäällikkö SOTKA-kosteikot. Suomen riistakeskus. Sähköposti 30.6.2023.

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Kosteikko.fi. 2023. SOTKA-kosteikot. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://kosteikko.fi/sotka-kosteikot/>

Kosteikko.fi. 2023. SOTKA-kosteikot. Valmiit kosteikot –kohdetaulut. Verkkosivu. Viitattu 3.7.2023. Saatavissa: https://kosteikko.fi/sotka-kosteikot/valmiit-kosteikot/?doing_wp_cron=1688392879.4682219028472900390625

Lauhikari, S. 2013. Lintukosteikko turvetuotantoalueen jälkikäyttömuotona. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Metsätalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/62351/Opinnaytetyo%20Sakari%20Lauhikari.pdf?sequence=1>

MMM & YM. 2023. SOTKA-kosteikoilla huolehditaan sorsanpojista. Verkkosivu. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://ym.fi/-/sotka-kosteikoilla-huolehditaan-sorsanpojista>

Metsästäjiliitto. Hae rahoitusta. Verkkosivu. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa: <https://metsastajaliitto.fi/seuroille/palvelut-seuroille/hae-rahoitusta>

Ruokavirasto. 2023. Maatalous. Verkkosivu. Viitattu 13.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/>

Ruokavirasto. 2023. Investoinnit. Verkkosivu. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/>

Schulman, A. 2023. Neuvotteleva virkamies. Maa- ja metsätalousministeriö. Sähköposti 4.7.2023.

Siekinen, J. 2019. Kosteikkojen perustaminen ja suunnittelu. PowerPoint-esitys. Viitattu 15.6.2023. Saatavissa: <https://kalenteri.maaseutu.fi/wp-content/uploads/events/4683/916520a367ba5ba70d6f92783ee27b51.pdf>

STT. 2023. Rahoitusta haettavissa Pohjois-Suomen entisten turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi). Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/rahoitusta-haettavissa-pohjois-suomen-entisten-turvetuotantoalueiden-ennallistamiseen-ja-jalkikayttoon-pohjois-pohjanmaa-kainuu-lappi?publisherId=69817869&releaseId=69974193>

Suomen riistakeskus. 2023. Kosteikot kuntoon – sorsakannat kasvuun. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://kosteikko.fi/?doing_wp_cron=1687251819.4091689586639404296875

Tulppo, M. 2023. Kosteikon perustaminen peltoalueelle ja kosteikon vaikutukset ympäröiville alueille. Lapin ammattikorkeakoulu. Metsätalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Viitattu 15.6.2023. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/803195/Tulppo_Matti.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Lähteet

Metsitys ja riistametsikkö

Luonnonvarakeskus: Metsänhoito- ja metsänparannustyö. Muuttujina Vuosi, Työlaji, Metsänomistajaryhmä ja Kustannus. Aineisto. Viitattu 3.7.2023. Saatavissa:

https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_02%20Rakenne%20ja%20tuotanto_12%20Metsanhoito-%20ja%20metsanparannustyot/05_Metsanhoito-ja-metsanparannustyot.px/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db

Matila, A. (toim.) 2022. Metsitys turvetuotantoalueen jatkokäyttömuotona. Puulajin valinta. Verkkosivu. Viitattu 4.7.2023. Tapio Oy. Saatavissa: <https://tapio.fi/materiaalit/turvetuotanto-metsitys-verkkokurssi/page659460.html>

Metsäkeskus. Tuki joutoalueiden metsitykseen. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metsitystuki>

Puiden lyhytkiertokasvatus

Alho, P. 2023. Rahoitusasiantuntija. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 27.6.2023.

Hollmén, I. 2020. Uutta energiassa: Pajusta biohiiltä. Verkkosivu. Viitattu 15.6.2023. Saatavissa: <https://energiayrittajyys.fi/?q=content/uutta-energiassa-pajusta-biohiilta>

Lauhanen, R. 2023. Pajun viljelyn mahdollisuudet käytöstä poistuneilla turvetuotantoalueilla. Luento. High Levi 4.4.2023.

Matila, A. (toim.) 2022. Metsitys turvetuotantoalueen jatkokäyttömuotona. Lyhytkiertokasvatus. Verkkosivu. Viitattu 4.7.2023. Tapio Oy. <https://tapio.fi/materiaalit/turvetuotanto-metsitys-verkkokurssi/page662808.html>

Ruokavirasto. Maatalous. Verkkosivu. Viitattu 13.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/>

YMP:n strategiasuunnitelmaraportti. 2022. Maa- ja metsätalousministeriö. PDF-dokumentti. Viitattu 15.6.2023. Saatavissa: <https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf/667bf7ab-8af6-0afa-8c8e-ef5022178292/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf?t=1658396108940>

Lähteet

Kasvinviljely ja riista- ja lintupellot

Aalto, J. 2022. Turvetuotannosta poistuneen suonpohjan viljelykuntoon saattaminen - Case Peurainneva. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Agrologi (AMK) tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/731596/Aalto_Jukka.pdf?sequence=2&isAllowed=y

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990/> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Kuusela, P. 2023. Erityisasiantuntija. Maa- ja metsätalousministeriö. Sähköposti 16.6.2023.

Luhtala, M. 2021. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttö peltoviljelyssä - Opas entisen turvetuotantoalueen viljelijälle. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Agrologi (ylempi AMK) tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/499804/Luhtala_Menna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Miettinen, A., Koikkalainen, K., Laurila, M. & Silvan, N. 2022. Kosteikkoviljely ja viljely korotetulla pohjaveden pinnan tasolla – kustannukset ja hyödyt viljelijöille ja yhteiskunnalle Julkaisussa: Virkkunen, E. (toim.). 2022. Turvepeltojen kosteikkoviljely ja pohjaveden korkeuden säätely: Kannattavuus ja päästövähennysmahdollisuudet. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. PDF-dokumentti. s. 15-28 ja 54-72. Viitattu 19.6.2023. Saatavissa: <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/552046>

Mäkäraainen, T. 2021. Ympäristöpoliittisten ohjauskeinojen vaikutus turvetuotantoalueen jälkikäytössä – Tapaustutkimus jälkikäytön ohjautumisesta ja jälkikäytön ekosysteemipalveluista Valkeasuolla Pohjois-Karjalassa. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Maantieteen pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Viitattu 13.6.2023. Saatavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/21701/urn_nbn_fi_uef-20190705.pdf

Palva, R. 2021. Konetyön kustannukset ja tilastolliset urakointihinnat. TTS:n julkaisuja 457. Työteho-seura. PDF-dokumentti. Viitattu 19.6.2023. Saatavissa: https://www.tts.fi/files/4413/Konetyon_kustannukset_ja_tilastolliset_urakointihinnat.pdf

Ruokavirasto. 2023. Ehdollisuuden opas 2023. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/>

Ruokavirasto. Maatalous. Verkkosivu. Viitattu 13.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/>

Salaojayhdistys. Salaojitus. Verkkosivu. Viitattu 19.6.2023. Saatavissa: <https://www.salaojayhdistys.fi/salaojitus/>

Tilastokeskus. Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksi (2015=100), kuukausittain, 2000M01-2023M04.

Lisäksi eri verkkokauppojen internet-sivuilta siementen ja lannoitteiden hintoja.

Pelkästään riista- tai lintupeltoja koskevat seuraavat lähteet

Alho, P. 2023. Rahoitusasiantuntija. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 27.6.2023.

Metsästäjälitto. Hae rahoitusta. Verkkosivu. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa: <https://metsastajaliitto.fi/seuroille/palvelut-seuroille/hae-rahoitusta>

Lähteet

Aurinkovoima

Alho, P. 2023. Rahoitusasiantuntija. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 27.6.2023.

Business Finland. Energiajärjestelmä vähähiilisemmäksi. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/energiatuki>

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990/> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Nevalainen, M. 2022. Suuren kokoluokan aurinkovoimalan suunnittelu ja kustannusten laskenta. Sähkötekniikan diplomityö. Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT. PDF-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/164466/diplomityo_nevalainen_markus.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Reskola, V-P. 2023. Ylitarkastaja. Maa- ja metsätalousministeriö. Haastattelu 16.6.2023.

Ruokavirasto. Maatalouden investointituet. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/maatalouden-investointituet/>

STT 2023. Rahoitusta haettavissa Pohjois-Suomen entisten turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi). Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/rahoitusta-haettavissa-pohjois-suomen-entisten-turvetuotantoalueiden-ennallistamiseen-ja-jalkikayttoon-pohjois-pohjanmaa-kainuu-lappi?publisherId=69817869&releaseId=69974193>

Yrjänä, T. & Alho, P. 2023. Ennallistaminen ja sen jälkikäyttö. PowerPoint-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/JTF_ennallistaminen_ja_jalkikaytto_Timo_Yrjana.pdf

Lähteet

Tuulivoima

Alho, P. 2023. Rahoitusasiantuntija. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 27.6.2023.

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023 Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990/> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Reskola, V-P. 2023. Ylitarkastaja. Maa- ja metsätalousministeriö. Haastattelu 16.6.2023.

STT 2023. Rahoitusta haettavissa Pohjois-Suomen entisten turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi). Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/rahoitusta-haettavissa-pohjois-suomen-entisten-turvetuotantoalueiden-ennallistamiseen-ja-jalkikayttoon-pohjois-pohjanmaa-kainuu-lappi?publisherId=69817869&releasId=69974193>

Suomen tuulivoimayhdistys –verkkosivu. Tietoa tuulivoimasta. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://tuulivoimayhdistys.fi/tietoa-tuulivoimasta-2>

Yrjänä, T. & Alho, P. 2023. Ennallistaminen ja sen jälkikäyttö. PowerPoint-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/JTF_ennallistaminen_ja_jalkikaytto_Timo_Yrjana.pdf

Lähteet

Poron ravintokasvien viljely

Aiemmin mainittujen kasvinviljelyn lähteiden lisäksi seuraavat lähteet:

Halonen, N. 2021. Viljelytoimenpiteiden vaikutus porojen rehun laatuun. Lapin ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/512978/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6%20Halonen_Nina.pdf?sequence=2

Tarvainen, O., Hökkä, H., Kumpula, J., Höyhty, I., Jokikokko, M. & Tolvanen, A. 2021. Turvetuotannosta vapautuneiden suonpohjien kasvittaminen poron ravintokasveilla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2021. Luonnonvarakeskus. PDF-dokumentti. Viitattu 21.6.2023. Saatavissa: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547482/luke-luobio_31_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

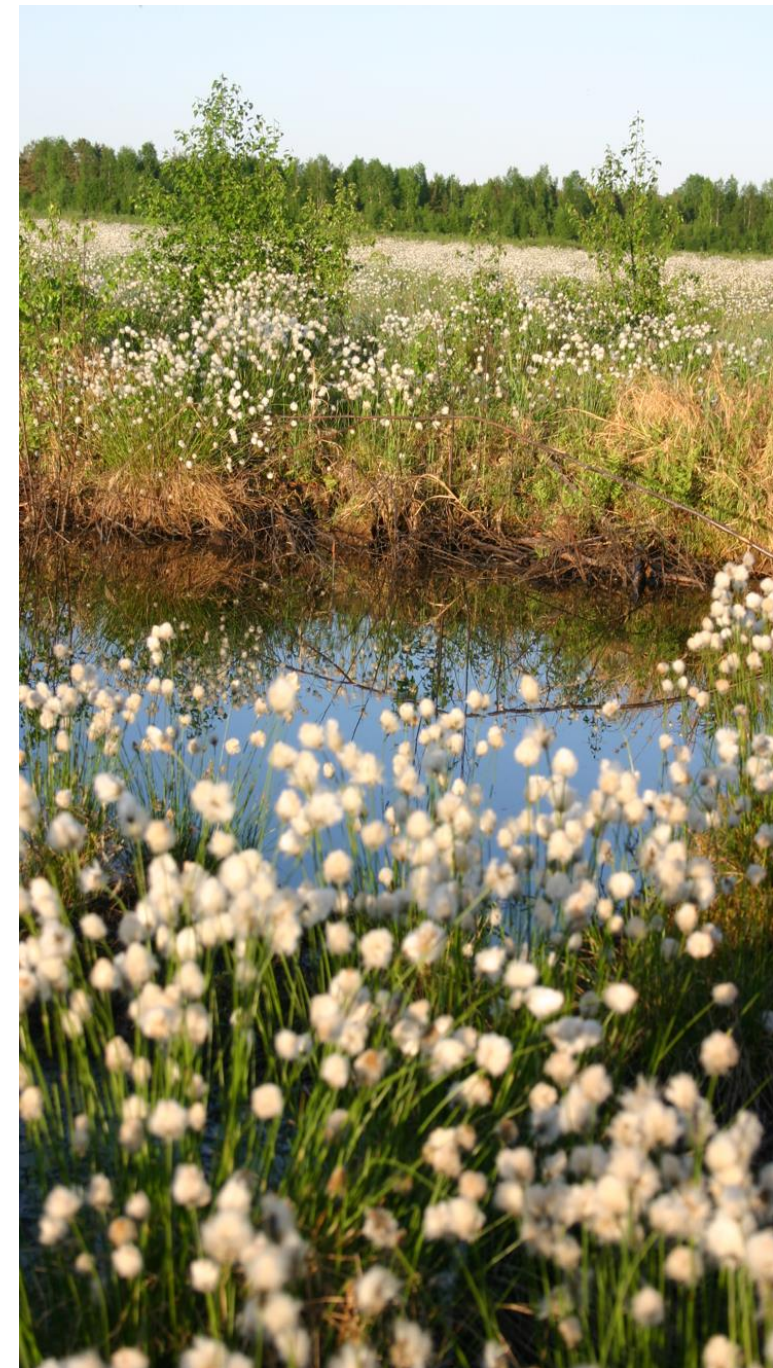
Terminaaliaueet

ELY-keskus 2023. Yritysrahoitus. Verkkosivu. Viitattu 30.6.2023. <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>

Impola, R. & Tiihonen, I. 2011. Biopolttoaineterminaalit. Ohjeistus terminaalien perustamiselle ja käytölle. VTT-R-08634-11.

Juntunen, R. & Kotiharju, A. 2016. Opas energiapuutermiinalien ympäristölupakäytännöistä. PDF-dokumentti. Viitattu 4.7.2023. Tapio Oy. Saatavissa: <https://tapio.fi/wp-content/uploads/2016/12/Opas-energiapuutermiinalien-ymparistolupakaytannoista.pdf>

Juntunen, R., Luiro, J. P. 2016. Biomassatermiinalit-esiselvityshanke 2015. Loppuraportti. Tapion raportteja nro 6. Viitattu 4.7.2023. Saatavissa: <https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/biomassatermiinalit-esiselvitys/>

Lähteet

Virkistyskäyttö

Alho, P. 2023. Rahoitusasiantuntija. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 27.6.2023.

ELY-keskus. 2023. Yritysrahoitus. Verkkosivu. Viitattu 30.6.2023. <https://www.ely-keskus.fi/yritysrahoitus>

EURA 2021. 2023. Ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyvien JTF-hankkeiden haku Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset/hakuilmoitus/d3bf2f98-0fa2-4e0d-b136-e430436b2990/> ja vastaavat muiden alueiden hakuilmoitukset.

Metsähallitus. Retkeilyrakenteiden piirustuskokoelma. Verkkosivu. Viitattu 4.7.2023. Saatavissa: <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/retkeilyrakenteet/retkeilyrakenteiden-piirustuskokoelma>

Pohjanmaan ELY-keskus. Kehittämishankkeet CAP-suunnitelmassa 2023–2027 Hanketoimijan lukupaketti. PDF-dokumentti. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/57858/hanketoimijan+lukupaketti.pdf/00831bfa-448b-5dda-2c59-5d8673593ef9?t=1671440720771&>

Ruokavirasto. Investoinnit. Verkkosivu. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/>

STT 2023. Rahoitusta haettavissa Pohjois-Suomen entisten turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi). Verkkosivu. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/rahoitusta-haettavissa-pohjois-suomen-entisten-turvetuotantoalueiden-ennallistamiseen-ja-jalkikayttoon-pohjois-pohjanmaa-kainuu-lappi?publisherId=69817869&releaseId=69974193>

Yrjänä, T. & Alho, P. 2023. Ennallistaminen ja sen jälkikäyttö. PowerPoint-dokumentti. Viitattu 14.6.2023. Saatavissa: https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/JTF_ennallistaminen_ja_jalkikaytto_Timo_Yrjana.pdf

Luonnonravintolammikot

Euroopan meri- ja kalatalousrahasto. 2023. Verkkosivu. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa: <https://merijakalatalous.fi/uusi-ohjelmakausi-2/tuen-hakeminen/>

Halonen, T. 2023. Neuvotteleva virkamies. Maa- ja metsätalousministeriö. Haastattelu 15.8.2023.

Kosteikko.fi. SOTKA-kosteikot. Valmiit kosteikot –kohdetaulut. Verkkosivu. Viitattu 3.7.2023. Saatavissa: https://kosteikko.fi/sotka-kosteikot/valmiit-kosteikot/?doing_wp_cron=1688392879.4682219028472900390625

Kotieläintalous ja laidunmaat

Aiemmin mainittujen kasvinviljelyn lähteiden lisäksi seuraava lähde:

Laari –verkkoportaali. Materiaalipankki. Verkkosivu. Viitattu 22.6.2023. Saatavissa: <https://laari.info/tietopankki/materiaalipankki/>

Aineiston tekijät

Aineiston ovat laatineet Airi Matila ja Pia Lehmusvuori Tapio Oy:ssä kesällä 2023.

Kuvat:

Isra Alatalo (sivut 11, 19, 27, 28)

Mikko Alhainen (sivu 7)

Holtti Hakonen (sivu 17)

Maija Kauppila (sivu 14)

Airi Matila (sivut 8, 12, 15, 16, 18, 21, 24, 25)

Ari Pappinen (sivu 10)

Niko Silvan (sivut 4, 5, 6, 9, 13)

Skarta Energy Oy (sivu 12)

Vastuuvapauslauseke

Tapio Oy (jäljempänä Tapio) vastaa palvelun toteuttajana ja aineiston laatijana siitä, että aineisto on laadittu ammattitaitoisesti, huolellisesti ja alalla vallitsevaa hyvää ammattikäytäntöä noudattaen.

Aineisto vastaa tilannetta sen antamishetkellä, eikä Tapio siten ole vastuussa myöhemmin esimerkiksi olosuhteiden muuttumisesta johtuneista seikoista.

Toimeksiannon suorittamista varten Tapio on saanut toimeksiantajalta tai kolmansilta aineistoa, joiden oikeellisuuteen ja todenmukaisuuteen Tapio on luottanut ilman eri tutkimusta tai todentamista.

Tapio ei vastaa missään tapauksessa aineiston välillisistä eikä epäsuorista vahingoista. Tapion vastuu rajoittuu kaikissa tapauksissa sille toimeksiannosta maksettuun määrään, ellei Tapion osoiteta menetelleen tahallisesti tai törkeän tuottamuksellisesti.

